NOVICE
gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. **V Ljubljani v saboto 13. januarija 1855.** **List 4.**

V senožetih naših leží še veliko mertvega zaklada.

(Dalje.)

5. Marijni lasci (briza media, mittl. Zittergras) so priporočila vredni za suhe in puste ovčje spašnike; cvetó majnika do julija, zoré julija in septembra, zrastejo čevelj visoki.

6. Glistnik (bromus, Trespe). Glistnika je več sort; posebnega priporočila sta vredna: visoki gl. (Riesentrespe) in pa mehki glistnik (weiche Trespe) uni zraste 3 do 6 čevljev visok, ta pa le pol do 2 čevlja; uni cvetè junija do augusta in zorí augusta do oktobra, ta pa cvetè že majnika in junija in zorí julija do augusta. Med tema glistnikoma je še ta razloček, da visoki gl. ni tako prijetna in tečna klaja kakor je ovsula *), pridela se ga pa veliko tudi na manj ugodni zemlji; — mehki glistnik je pa živini kaj ljuba in tečna klaja, al nakosí se ga malo in še le potem se smé kositi, ko je seme dozorelo, da se trava sama po sebi seje, sicer se mora vsako drugo leto sejati, ker ta trava terpí le dve leti. Ta pozna košnja ima pa spet to napako, da je potem merva manj vredna, če je trava seme zorila. Na senožetih v Lombardíi (na Laškem), kjer vodo napeljujejo na nje, raste veliko te trave. Poljski glistnik ali steklas (br. arvensis, Ackertrespe) je pa prav nadležen plevél med žitom, posebno med ječmenom ali rèžjó, v debeli zemlji. V mokrih letinah se toliko steklasa zaraste med žitom, da ga popolnoma zamorí in da se ga več kot rèží ali ječmena nažanje; to je v nekterih krajih kmetovavce tako zapeljalo, da so krivo mislili, da se je rež ali ječmen prevergel v steklas.

7. Pasji rep (cynosurus, Kammgras). Na suhih spašnikih se nahajate dve sorti pasjega repa, ena je grebenasti, druga plavi pasji rep. Dokler je ta trava mlada, je prav dobra hrana za ovce, dozorele pa se ne dotaknejo.

8. Pasja trava (dactylis glomerata, gemeines Knaul- oder Hundsgras) je na senožetih, ki imajo dobro, globoko zemljo, veliko vredna trava, ker je zlo rodovitna, in merva konjem in govedom zlo prijetna, če se zgodej kosí; cvetè mesca junija do augusta in zraste 1 do 3 čevlje velika. Slavni kmetovavec Schwerz je rekel: „kdor ima dobro močno zemljo in želí si senožet napraviti, da bo zgodej kosil, naj poseje zmes iz sledečih travnih semen na-njo: pasje trave, lesičjega repa, divje ljulike in pa navadne detelje. — Če je pès kaj bolan in si želodec izprazniti hoče, jé to travo (ojstro perje njeno), da kozljá po nji; v nekterih krajih imajo kmetje to za znamnje, da bo dež.

9. Medena trava (holcus, Honiggras). Od te trave so — pa le za zmes z drugimi travami — sledeče tri priporočila vredne: volnata, mehka in dišeča; perva je za napravo začasnih senožet na bolj mokrem zemljišu pripravna; na suhi zemlji je medena trava le za pašo ovác ugodna. Slavnoznani A. Young je to travo slabo priporočal takole: „S to travo imajo le tisti kaj dobička, ki jo sejejo, da potem seme prodajajo“.

10. Navadna divja ljulika (lolium perenne, englisches Raigras). Na spašnikih na suhi terdi zemlji je divja ljulika veliko vredna, pa tudi na tacih senožetih, na ktere se voda napeljuje, je dobra; na Laškem *) je imajo tedaj veliko. To travo nekteri visoko povzdigujejo, nekteri je celó nič ne obrajtajo, — to pa je gotovo, da imamo dosti boljših trav, in da senožeti, kjer skor sama ta trava raste, se morajo zgodaj kositi, ker se sicer le terda in malo tečna merva nakosí. Cvetè junija in julija, zorí augusta in septembra, zraste 1 do 2 čevlja velika. To pa se mora ti travi v hvalo reči, da nareja prav gosto rušino, da je tedaj za napravo lepe trate po vertih itd. priporočila vredna.

11. Marijna solzica (melica ciliata, gefranstes Perlgras) je trava, ktera tudi na pusti in pešeni zemlji rada raste in veliko dobre merve dá. Za nerodovitne in merzle gorate kraje je ta tako rekoč edina trava za živinsko klajo. Cvetè junija in julija, zorí julija in augusta, zraste 1 do 2 čevlja velika.

12. Mačji rep (phleum pratense, Wiesenlischgras, Thimotheusgras). Ta trava je velike hvale vredna za govejo živino in konje, pa pridela se je veliko le na dobri in ne presuhi zemlji, cvetè maja do septembra, zorí julija noter do jeseni; zraste 3 do 5 čevljev visoka.

13. Bilnica (festuca, Schwingel) je hvale vredna trava; naj bolja pa med mnozimi sortami je bilnica ovčja za visoke suhe ovčje pašnike, — bil. senožeška in bil. nizka za visoke, ravne in suhe pašnike in senožeti, zlasti za ovce, — bil. visoka je za rodovitne senožeti posebne hvale vredna; ta trava, ktera cvetè junija do septembra, zorí augusta in septembra, in 3 do 6 čevljev visoka zraste, je po besedah Davy-ta naj bolj tečna merva med vsimi travami, če se kosí ob cvetji.

14. Tratnica (poa, Rispengras); med tratnicami je senožeška tratnica (Wiesenrispengras) naj bolja, ktera tudi na prav suhi zemlji veliko merve dá, ki je vsaki živini prijetna. Cvetè junija in julija, zorí julija in augusta, zraste 1 do 4 čevlje velika.

15. Terstja trava, pisana trava (phalaris arundinacea, gemeines Glanzgras), naredí gosto rušino in se posebno konjem prilega. — Na vertih jo imajo zavolj lepote, ker je perje belo pisano kakor trak (Bandgras).

16. Pirnica ali perenka (triticum repens, Quecken, Peier) je dobra trava, ki pa njive nadležje kot plevél; na pešeni zemlji, pod ktero je spodnji svet tak, da ne spuša rad vode skozi, se seje z velikim pridom ta trava. (Dalje sledí.)

*) Ovsula se imenuje v nekterih krajih tudi divji ovès, pa tudi pahovka.

*) Laška divja ljulika (lol. per. italicum, italienischer Lolch) je le sorta navadne divje ljulike.

Pogled na obertnije.

Zvonarstvo in zvonovi.

Lepo se glasijo in milo pojó iz lín visokih stolpov posvečeni zvonovi. Z nami se radujejo in žalujejo, pa nimajo čutíla; kličejo in opominjajo nas, manjka jim vendar jezika; mehčijo serca človeške, oní pa so iz terdega brona; veliko let doživijo, življenja pa nimajo!

Snova, iz ktere navadno zvonovi se napravljajo, je baker in kositar, in 6 delov bakra (kotlovine) 2 dela pa kositarja se je za napravo zvonov po celi Europi in Kini kot naj bolja zvonovina poterdila. Dodévali so včasih tudi nekoliko srebra.

Zvonovi se vlivajo v posebnih zvonarskih levarnicah in v posebnih tvorilih, ktere poslednje so iz ila napravljene, pa v zemeljsko jamo postavljene.

Ko je zvon vlit, se pustí v tvorilu 24 do 48 ur, da se ohladí; potem izpraznejo jamo, razbijejo plajš, ki kot zvunajna ograja tvorilu služi, zvon se vzdvigne po škerpcu, oblivi se odžagajo, zvon se opili na poškodovanih mestih, ter se očisti konečno s peskom.

V starih časih so, posebno v izhodnih deželah, imeli cimbale, kragulje in ročne zvončike, s kterimi so pri službi božji zvonili: kajti menili so, da zvončkanje častí pa kliče bogove. Vémo posebno, da v Egiptu so praznike Ozírida s trijančanjem naznanovali. Pri Izraeljcih so nosili Aaron in veliki duhovni na krajovini svilnate gornje halje zlate zvončike prišite. Tudi pri Gerkih in Rimljanih so se njih duhovni zvončikov bili posluževali.

Kristjani perve dôbe so imeli zvonove, da so verne vkup klicali. Najpervi pa, ki je znal cerkovne zvonove iz zvonovine vlivati, bil je Pavlin, škof v mestu Nola v lepi talijanski pokrajini Kampanii. Bilo je to v 4. stoletji po Kristovem rojstvu. Od te njih domovine je izhajalo tudi njih latinsko ime „Campana“.

V 6. stoletji so bili zvonovi po samostanih navadni. Leta 550 so jih na Francozko vpeljali. Papež Sabinian (umerl v letu 605) je bil pervi ukazal, da se imajo ure z udarjanjem na zvon oznanovati, da bi se kanonske ure, to je, ure petja in molitve, bolj natanko mogle izpolnovati.

Leta 680 so vpeljali na Angležkem zvonove pri službi božji.

Po jutrovih deželah so v 9., na Nemškem pa v 11. stoletji zvonove rabiti jeli. Obesili so jih navadno visoko v cerkvenih stolpih na tako zvani stol ali v posebno za-nje napravljene zvonike.

Naj večji zvonovi so: Slavni zvon v Moskvi, glavnem mestu Rusije. Imé mu je „Ivan véliki“. Car Aleš Mihajlovič ga je dal vliti leta 1653. Zvon je 20 čevljev visok, 2 čevlja tolst, 64 čevljev širok in do 4000 centov težak; njegov kembelj vaga 100 centov. Kadar pritegnujejo kembelj tega gorostanskega zvona (zvon sam majati bi bilo za človeške močí nemogoče), razlega se molkel tužen glas po vesoljni Moskvi, kakor da bi v daljini gromelo. — Na Austrijanskem je naj večji zvon v srednjem zvoniku stolne cerkve v Olomucu na Moravskem; on vaga 358 centov. — Na Dunaji visí v turnu svetega Štefana velikansk zvon 354 centov težak. Vlit je bil v letu 1711 iz dobljenih turških topov. Zvonijo ga le o posebnih svečanostih. — V Gradcu na Štajerskem slovi velik zvon 160 centov. — V Gospej sveti na Koroškem lep velik zvon 118 centov teží.

Lepo vbrani zvonovi na terdozidanih stolpih, sosedje neba in oblakov, glasite se tudi vprihodnje po hribih in dolinah, v ponosnih gradovih in obljudenih mestih! Oznanujte nam čas, Bogu pa čast! Radujte se z veselimi živimi, ponavljajte pa tudi spomin blagih umerlih, ki že počivajo pod hladno gomilo!

J. Šubic.

Slovstvini pomenki.

Iz Reke smo 20. p. m. prejeli v „Novícah“ že omenjeni dopis. Ker smo te dní tudi iz Dunaja od gosp. Navratila prejeli o ravno ti zadevi pismice, ki nam razodeva radost učenega gosp. Rečana, smo dali zdej oba natisniti. Gosp. K. iz Reke piše takole:

„Ne morem dopovedati, kako mi je oveselil serce tisti spis, ki ga je napisal g. Navratil v „Novícah“ zastran glagola. On je od vsih straní razjasnil pravo, in pravo bo, ako se slovenski pisatelji poprimejo teh vodíl brez brezkončnega pravdanja. Kjer je veliko babic, ondi je dete kilavo. Ko so „Novíce“ htele vvesti novi pravopis, niso se mnogo pričkale; na naglem je zarumenela zarja v Vaših listih (ako se ne motim o novem letu 1845). Storite ravno tako z glagolom. Ako bo tudi težje: Slovenec je s trudom veliko pridobil, — pridobí tudi to. Za „imperfektiva“ obderžite svoj „bodem“, kakor so Slovenci tudi doslej prav pisali. — Gospod C—e — vsemu našemu narodu tako mili sin — dobro je zapazil, da slovničarji slovenski branijo rabiti „participium perfectivum praesentis“, ali zato, ker ne pripoveduje tega, kar latinski „particip. praes.“, bodi perfektiven ali imperfektiven; toda tega ni upazil, da je to pravi pravcati latinski „-rus, -ra, -rum“. Pa zakaj neki ne bi bil, ker pomenja perfektivni praesens indicativi nekaj, kar bóde (bo); tako ne more tudi njegov particip pomenjati druzega kot nekaj prihodnjega. Po tem takem bi dobili tudi particip prihodnjega časa: latinski „-rus, -ra, -rum“. Ne bi škodovalo, ako bi dal g. Navratil spis svoj na posled posebej natisniti“.

S tem dopisom se vjema sledeče gosp. Navratílovo pismo:

„Pisavec jugoslovenski gosp. P. me pozove k sebi, češ, da Vam je pisal zastran spisa mojega od glagolov bojé iz Reke tudi gosp. K., zato ker se pečá z glagolom že dolgo tudi on. Domá mi prebere gosp. P. prepis rokopisa gospoda K. iz Reke. Ne morem Vam povedati, kako sem se oveselil, da se ujemajo misli moje z njegovimi, kar se tiče slovenščine, popolnoma, dasi ni vedil poprej on za me, jaz ne za-nj, da se peča tudi on s to rečjo.

Posebej méni on le to, da naj bi rabili Jugoslovenci particip praes. glagolov perfektivnih za latinski: „-rus, -ra, -rum“, n. pr.: pojdoči mož, vir iturus. Tudi neki razumni Slovenec je bil sprožil v pomenku že poprej to misel, rekši, da imamo lep izgled v besedí: „človeška duša je „neumerjoča“. Ali meni se dozdeva, da je to le napačna izpeljava, kakor „rekoč“, ki ga rabimo namesto „govoreč“ in namesto „rekši“, ki ni še potehinil med ljudstvom našim. Pa ako so tudi taki participiji (deležja) enaki latinskemu „-rus, -ra, -rum“, — oblike, ki so se pogubile že do cela, so mertve; naj tedaj na miru počivajo! Skušnja nas učí, da se mertvec, ki ga kdo s kakoršno koli močjo po koncu postavi, spet zgrudi. Mi imamo več ostankov tistega „-ši“, „-avši“; ali ljudstvo se ga noče poprijeti tako čversto, kakor ga pišemo. Moja misel je tedaj: za živ narod živ jezik, — žive besede, žive oblike. Z mertvimi jeziki, z mertvimi besedami itd. naj se pečajo učeni“.

Starozgodovinski pomenki.

Korant — Kurent.

Basnosloven pretres od Davorina Terstenjaka.

(Dalje).

Magimar se najde na Koroškem, v Celji in v okolici Karnusa. Za slovenost tih imen pričujejo imena Magir *) (zavoljo oblike primeri Košir), Magurus (primeri zavoljo končnice ur slovenske imeni Kandur, Janžur) in živ dokaz je spremena glasnikov *a* in *o*. Našli smo tudi Magonia in Mogia (zavoljo oblike primeri Sa-

*) Muhar Gesch. der Steierm. I. 363.

monja, Ritonja, Fekonja, Svetonja: rodovine na Ščavniškem.

Ime Magimar in Mogimar je tudi zgodovinsko in je pozneje se zbrusilo v Mojmar in Mojmir, ker *g* se omehčava v *j*, n. pr., Majdalena namesto Magdalena, Bog pomaj namesto pomagaj itd.

Pri nemških kronikarjih še se nahaja tudi v obliki Magimar. Ime Mag, Magila je torej spet indoeuropejsko in Seidelnov dokaz slab, ker pervenstvo imena ni dokazano. Ker pa toliko drugih čistoslovenskih iz častja Shivatovega prejetih lastnih imen na rimsko-slovenskih kamnih nahajamo, je tudi brez dvombe Magimar slovensko in ne celtiško, in tako dobivajo imena na noriških in panonskih kamnih Adjutor, Adjutorinus itd. svojo razlago.

Da bi kdo ne dvomil o slovenosti tega imena, hočemo še to reč jasneje dokazati.

Shiva, Parvat, Karant, Korent, Kurent je namestovavec rodivne močí, zato je bil časten pod podobo Lingama (od lig conjungere, ligare, zato bog zakona pri Polacih Ligič, in pri polabskih Slovanih Picumar, od pic češki in slovenski „phallus", in zato vol, Shivatov znaminje, je obrazovan v indiških pagodah deržeč Lingam v lapah. Shivaiti so posebno bili stari Kranjci, kakor dosti rimskih napisov pričuje. Bomo vse te napise kritiški razložili.

Pervi napis se najde na rimskem kamnu, od kterega Schoenleben (Carnioliae antiquae apparat str. 216. VI.) govorí: „Sextus lapis cernitur in pariete palatii episcopalis in ambitu medio, qua ecclesia acceditur, parieti immuratus, cum hac inscriptione":

Q. Annaius. Q. L. TORRAVIVS M. FVLGINAS. M. L.
PHILOGENES Mag. Vic. Di Vic. S. Portic. F. Coir.

Na tem kamnu najdemo tri mitologiške imena. Pervo je Toravius, toje, Torav — Torov = Taurinus iz častja Shivatovega tora. Drugo je Fulginas od fulgor. Na pervi pogled vidimo barbarski prestavek slovenskega imena v latinsko. Rojeni Latinec bi bil rekel Fulgentius (kakoršnih imen je dosta) ali latinovavši stari Kranjc je zavil ime po svojem ušesu in po duhu svojega jezika na as; primeri slovenske imena Beras, Trebas itd.

Fulginas je prestavek slovenskega imena Brak, Bracislav *). To ime ni samo basnoslovsko, temoč tudi zgodovinsko. Okoli leta 889 je živel horvaški knez Bracislav, kakor nekteri terdijo, sin Kosilov, in je vladal pokrajino med Dravo in Savo. Fuldanski letopisi pripovedujejo, da se je že leta 884 Karolu III. podvergel (glej: Šafařik Slav. Alterthümer 466.) Shiva, božanstvo ognja, ima priime Barka, gospod bliska, Bliskovit. Bliskati se pa velí v sanskritu bark, persiški berk, semitiški bark, zato Hamilkar Barkas. V besedi bark ima iskati svoj pomen litvanski Perkunas, kteri, kakor tudi slovanski Perun, ni enak Brama-tu, temoč Shiva-tu Agnitu. Korenika slovanskega imena Perun je slovenska perina, kar pomeni das Glühende. Slovenci med Muro in Dravo pravijo, kader po zimskih večerih s skalami svetijo, in se zgorelek napravi: „Perino vtèrni!" Kadar pastir si ogenj na pašo nese, ga gospodinja opominja: „Perine ne vtori!" Perina je torej die glühende Kohle, fulgurans carbo; vgasnjena se velí: vogel, ogel, ugel.

*) Iz častja luči, svetlobe, vzetih imen nahajamo na rimskih noriških kamnih dosta, tako na koroških kamnih ime Svarda (Muhar röm. Nor. I. 186) od indiškega glagola svar, svetiti. V ipatijevskem letopisu se velí solnce car, sin Svarogov; Svor se veli v staročeskem jeziku zodiak, zato se imenuje solnce sin Svarogov (glej: Mater verb. 383, Rukopis Rumj. Mus. čisl. 181.) V Retri je stala po Dithmaru podoba Svaražica. Drugo ime je Licovius in Licovia na celskih spominkih, od lik — blesk, ličiti, glänzend machen, tudi Liconius in Liconia se najde, kakor tudi Ausco, t. j. Aušku. V indiškem bogočastji je Auš eden dvanajst solnčnih carov (Sonnenregent) (glej: Müller Glauben der Hindu str. 544.) in v poljskem basnoslovji se najde Auška v družbi Perunovi (Tkany Myth. II. 68. 69.) Zavoljo oblike imena Svarda primeri česko ime Šmarda. Pis.

Sorodna beseda je gerška πυρ, nemška Feuer, cerkvenoslovenski pir, — odtod pirovanje, convivium, ruski pir, die Hochzeit, torej že v prenešenem pomenu.

Slovenski brak je postalo po metatezi in še se tudi najde v cerkvenoslovenščini, kjer pomeni, kakor pir, pirovanje — nuptiae, die Hochzeit, prav za prav Feierlichkeit, ktero besedo bi mogli Nemci Feuerlichkeit pisati. Kjer je očitna gostija, kjer se obhaja kakošni praznik, tam je blesk — brak — pir, zato ste te besedi obveljale za pomen nuptiae, ker je ta svečanost naj svitliša — bračovita — pirova. Tudi latinski jezik ima enakost, ker svečanost (od svetiti) imenuje solemnitas od sol — solnce — svetlo.

Kdor ne verjame, da je brak izvirno pomenilo fulguratio, solemnitas, tega opominjamo na besedo latinsko nuptiae, kar izvirno pomeni Verhüllungsfest, ker je pri starih narodih nevesta zakrita, nubta — zameglena bila.

(Dalje sledí.)

Ozir v stare čase.

Sedem čudežev starega věka.

(Konec.)

4. Podoba olimpiškega Jupiterja. V Olimpii, deželi Grecije, je bilo veliko podob Jupiterja, med kterimi je bila naj lepša tista, ki jo je Atenec Phidia, naj slavniši podobar krog leta 432 pred Krist. napravil. Postavljena je bila v tempeljnu ravno temu bogu posvečenem. Podoba boga je bila 40 čevljev visoka iz slonove kostí in čistega zlata. Z glavo je skoraj do stropa tempeljna segel, tako da si je človek mislil, ako vstane iz prestola, bo vès tempelj, premajhno stanovanje svoje, sabo vzel. Do pasa je bil nag, krog pasa pa je imel plašč, ki mu je čez noge v stoterih gubah padal. Kar je bilo nazega, bil je iz slonove kostí, oblačilo pa iz zlata, s cvetlicami okinčanega. Vendar ne zavoljo dragocenosti je bila podoba ta sedmerim čudežem sveta prištevana, ampak le zapopadek božanstva, kterega je Phidia v ti podobi pokazati hotel. Kako da so cenili Gerki to podobo svojega boga in pa umetnika, ki jo je naredil, dokazujete sledeče verstici:

Jupiter svoj obraz pokazat prišel je na zemljo,
Ali pa gledat bogá, Phidia, tje si ti šel!

5. Poslopje Cira v Ekbatani. Ekbatana je bilo poglavitno mesto Medije. Med imenitnostmi, ktere so tukaj ljudje občudovali, je bilo tudi kraljevo poslopje — poslopje Cira imenovano, ktero je neki Memnon izzidal. Obsegel je 7 štadij (40 štadij je okoli 2 ure hoda), in krasota, ktera se je v vsih posamnih delih vidila, pričala je bogastvo tistih, ki so ga zidati ukazali. Kar je bilo lesa, je bila cedrovina ali cipresovina, pa še ta je bila vsa pozlačena in posrebernena. Namesti opek so bile sreberne plošče. Zraven poslopja je bil tempelj, v kterem so bili stebri s srebrom in zlatom okinčeni, podlaga pa pri večih je bila iz čistega zlata ali srebra. Tudi tempelj je bil s srebrom pokrit. Pa že Aleksander véliki je obropal poslopje in tempelj, še bolj pa poslednji kralji sirski.

6. Zidovje Babilona. Semirama je bila ena naj slavniših kraljic, ktera je kraljevala krog leta 2122 do 2080 pred Kristus. v Babilonu in Asirii. Ker je imela veliko veselje zidati, so ji nasledniki vse prilastili, kar koli imenitnega je bilo zidanega v jutrovih deželah. Med vsimi zidarijami pa so zidovi krog Babilona naj znamenitniši. Ker pa v okolici Babilona ni bilo kamnja dobiti, ila pa za opeko prav dosti, so namesti kamnja rabili samo opeko. Strašno veliko so obsegli na okrog ti zidovi. Nekteri pravijo, da je bilo 20, nekteri pa da celó 40 ur hoda okoli njih. Tudi v visokosti teh zidov niso učeni edini. Nekteri jih cenijo 50 sežnjev, drugi 50 vatlov, spet drugi 100 in še drugi 200 vatlov. Ravno tako različnih misel so v širokosti. Nekteri jim prilastujejo 30—32 čevljev, drugi ravno toliko vatlov širokosti. Vsi pisatelji pa so v tem edini, da so bili tako široki, da sta si mogla dva voza s štirimi

konji na njih ogniti. Stolpov je bilo 250 na zidu, vrat 100 in vse so bile železne. Dva milijona zidarjev je nek ta zid zidalo.

7. Piramide v Egiptu. Med dela starodavnih časov, ktere je osupnjeno oko občudovalo, se gotovo smejo postaviti piramide v Egiptu. Podoba mogočne piramide pač ni nič druzega ko mertvašk kamniten grob, kteri vedno ožji svojo ostro glavo kviško molí. Temelj piramide je štirivogljat, in voglji so na štiri strani sveta obernjeni. Ker skoraj zapopasti ni, kako so ljudje kaj tacega mogli napraviti, se je vsilila nekterim neumna misel, da je narava vse to vstvarila. Vendar je lahko zapopasti, kako so bile narejene. Na štiri vogle so začeli široko zidati in vedno v sredi so votlo puščali; ko so že precej naredili, so zasuli s kamnjem in so zopet naprej zidali. Obzidali pa so jih s kamnjem, ki se je dalo ogladiti, in unanji kamni so bili okinčani s podobcami. Večidel pa so jih že zdaj zavoljo znamenitnosti pobrali in v muzeje shranili. Vzhod, kteri je bil z enim kamnom zadelan, je težko dobiti. Po ozkih potih se pride v eno ali več izbic, in v naj lepši je truplo kralja. Nekdaj je bilo v Egiptu prav veliko takih piramid, kterih, pravijo, da jih je še zdaj štirideset, ktere so raztresene med Ghiceh (sedanjemu Kairu nasprot) in Meidunom. Tiste, ki so blizo Ghiceh na visočinah libiške gore, so nar večje in naj znamenitniše. Tri — so in te tri se štejejo med čudeže sveta. Imena imajo: Cheops, Chephren in Micerinus, kteri so jih nek izzidali. Sila veliko so mogle veljati, ker en napis na piramidi Cheops pravi, da so delavci za 1600 talentov samo retkve, česna in čebulje pojedli. 20 let so delali piramido Cheops, 10 let neštetih zraven, v kterih so kamnje za njo lomili in skupaj vozili iz arabških gorá. Opraviti pa je tudi dala 360.000 ljudém. Na dnu je 1456 čevljev široka in okoli 450 čevljev visoka.

Vendar vse to je minulo in se spremenilo v prah, na kar je človek ponosno kazal in svojo moč povzdigoval. Kje so zdaj vsi ti čudeži? Le en sam steber molí še iz razvalin tempeljna Diane; kje da je stal mauzolej, se še mesto več ne vé; rodiškega velikana zrušil je potres in v nič telebil slavno delo neumerjočega umetnika; v Olimpii na razvalinah tempeljna Jupiterja je tiha praznota in od mogočnega boga, kterega krepke pesmi popevajo, sedanji pastir, ki pase po razvalinah ovce, ne sliši ničesar iz ust starega očeta pripovedovati; in poslopje kraljevo v Ekbatani? — vse njegove krasote ni duha ne sluha; zidovi Babilona v svojih razvalinah ležé in prebivavcev druzih ne hranijo ko strupene kače. Le piramide v Egiptu so še ostale, pa tudi nje gloje neusmiljeni čas. Raznesel jih veter bo ko pest pepéla od izhoda do zahoda. J. N.

Novičar iz mnogih krajev.

C. k. ministerstvo kupčijstva je graški kupčijski zbornici na vprašanje zavolj pohišnega kramarstva (hausiranja) sledeče na znanje dalo: „Noben paragraf te postave, ki zadeva pohišno kramarstvo, ne prepoveduje, da bi pohiševavec (hausirar) si ne smel svojega blaga do tistega kraja pripeljati dajati, kjer je ima potem pravico ga po hišah na prodaj nositi; — če si vsak drug človek smé blago od enega do druzega kraja voziti, ali se ž njim na železnico ali na barko vsesti, kako bi se moglo to prepovedati pohiševavcem? Namen postave za hišno kramarstvo je ta, da se le na drobno pripuša ta kupčija, in da tedaj, kadar pohiševavec od hiše do hiše gré s svojo robo, jo mora nositi, ne pa je na vozičku ali vozu peljati. Tudi tega ne prepoveduje postava, da pohiševavec, če se mu blago za njim pošilja, kadar pohišuje v svojem kantonu, bi ne smel v kakošni hiši svoje posebne shrambe za blago imeti; le to je prepovedano, da tista shramba mu ne smé za štacuno biti, da bi v nji prodajal. — Naj višja c. k. sodnija na Dunaji je v nekem primerleji razsodila, da maloleten sin, če je oče tudi kmetijo na-nj prepisal, zatega voljo ne pride še iz oblasti očetove. — Ko je zadnji dan pret. leta austrijanska vlada svoje železnice in nektere rudarije za 90 let dala v zakup (v štant) francozki družbi, se je napravilo pogodbeno pismo, ki šteje 140 paragrafov. Imenovana družba se je zavezala naši vladi plačati 77 milijonov gold. v zlatu ali srebru, namreč 65 mil. in 500.000 fl. za železnice, 11 mil. in 500.000 fl. pa za rudnike. Tista dva Francoza, ki sta prišla na Dunaj v imenu omenjene družbe zakup dogotovit, sta prejela od Nj. veličanstva red železne krone. — 10. dan t. m. so v Terstu s posebno veliko slovesnostjo novo vojno barko (fregato), ki se maršalu Radecki-mu na čast imenuje „Radeckova“ fregata, vverstili cesarskemu namorskemu ladovju. — Ogerski judje, ki so bili leta 1849 obsojeni en milijon vojsknega davka plačati, so zdaj plačali ta znesek v šolski zaklad. — V tem, ko se od več krajev raznašajo novíce, da tam pa tam cvetó pomladanske cvetlice, se piše od goratih krajev iz Českega, da je po 4 sežnje na debelo snega padlo; v vasi „Gottesgab“ je zapadel sneg vse hiše tako, da iz nekterih po 3 dní niso mogli ljudjé ven in da tudi po dnevu je mogla lampa v hiši goreti. — V spodnji Austrii je goveja kuga popolnoma jenjala; v Galicii je 4. t. m. bila le še v 13 vaséh. (Novíce z veseljem omenjajo prenehanje te kužne bolezni, ker bojo potem tudi naši kraji bolj varni pred njo). — V Krimu se še zmiraj le govorí od pripravljanja na vojsko; poslednje novíce, ki segajo do 2. t. m., pravijo, da se še pred Sevastopoljem ni nič prigodilo, in da tudi do 15. t. m. ne more nič biti, ker angležka armada še ni doveršila svojih baterij. Naj važniše novíci poslednjih dní pa ste sledeče, ki smo jih dobili iz Dunaja: ena za gotovo pravi, da je rusovski poročnik knez Gorśakov prejel po telegrafu iz Petrograda od svojega cara naznanilo, da v bistvenih zapopadkih je tudi rusovska vlada zastran znanih 4 terjatev enacih misel z austrijansko, angležko in francozko vlado, — druga novíca pa je, da je potem tudi pruska vlada pristopila zavezi od 2. dec.; — zraven tega se tudi pripoveduje, da se je rusovska vlada proti pruski zavezala, da ne bo Austrije napadla. Se vé, da vse te novíce so zlo povzdignile up na mirno spravo, — al bojo pa lepe besede tudi gotova resnica, sam Bog vé. Na eni strani delo za mir, — na drugi delo za vojsko. To se čudno vjema! Ko je cesar Napoleon 9. t. m. ogledoval gardo, ki se je podala v Krim, se je poslovil takole od nje: „vdeležite se nevarnosti tudi vi, da tudi vas doide zmage slava; tudi vi bote pomagali, da bojo naši orli na zidovji Sevastopolja vihrali!“ — Princ Napoleon pride iz vojske nazaj v Pariz; sam cesar mu je to ukazal, ker še zmiraj hudo boleha; drugi pa pravijo, da tudi zato, ker med njim in vojskovodjem francozkim ni prave edinosti. — 22. dec. je angležki admiral in pomorski vojskovodja Dundas odstopil od poveljstva, ker je čas njegove službe na sredozemskem in černem morji pretekel. — Angležki minister Russel se je 8. t. m. podal v Pariz, kjer je še le unidan Palmerston bil. — Cesar Napoleon je unidan rekel: „naj se zgodí kar koli hoče, obertnijska razstava mora biti letos v Parizu“. Po tem takem so vse govorice prazne, da ne bo razstave. — Na Španjskem so bile unidan v Malagi in več druzih mestih spet neke prekucije, ktere pa so kmali zadušili.

Pogovori vredništva.

Gosp. bratom K. v T.: Že natisnjene pôle slovnika, ktere so lastnina presv. g. izdatelja, bi Vam ne stregle več za sicer hvalo vredni namen. Pošiljajte tedaj le prav pridno gosp. vredniku na Dunaj ali pa nam v Ljubljano vso nabiro, da se bo vverstovala slovniku že pred natisom. Kako pa je slovnik osnovan, ste se gotovo popolnoma prepričali iz lista za pokušnjo. — Mnogim gosp. na vprašanje: Slovnik se bo po sklepu presv. g. izdatelja še le tadaj prodajati začel, kadar bo celi nemško-slovenski del gotov.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.